

Tori jõesadama rajamise keskkonnamõju eelhindang

OÜ EstKONSULT on koostanud MTÜ Tori Sadama ja Kalurite Ühing tellimusel põhiprojekti „Tori paadisadama kai tarindid“ (töö nr B724). Kuressaare Linnavalitsus on väljastanud projekti alusel 31.10.2017 ehitusloa nr 1712271/36751.

Kavandatava tegevuse keskkonnamõju eelhindang antakse lähtuvalt KeHJS § 6 lõigetest 2 p 18 ja 22 ning Vabariigi Valituse 29.08.2005 määruse nr 224 Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu § 11 lõigetest 1 ja 2. Eelhindangu koostamisel on aluseks võetud keskkonnaministri 16.08.2017. a määrus nr 31 Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded.

1 Kavandatav tegevus

1.1 Tegevuse iseloom ja maht

Tori jõe kavandatakse paatide sildumiseks ja veeskamiseks betoonkaid (pikkus 88 m, laius 3,8 m) ning slippi (pikkus 15 m, laius 3 m, kalle 1:7) koos sinna juurde kuuluvate pollarite, puitvendrite ja rattatõkkega. Betoonkai ja slipi alla rajatakse killustikalus (kogumaht 258 m³), mis toetub looduslikule pinnasele ja osaliselt vette. Ehituskaeviku täitena kasutatakse mineraalset täitepinnast (paemurdu, kruusa või liiva kogumahu 493 m³).

1.2 Seos strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Piirkonna kohta on koostatud Tori 2a detailplaneering (kehtestatud Kuressaare Linnavolikogu otsusega 22.03.2007 nr 24), mis näeb ette eraldi eskiisprojekti koostamist Tori jõe äärsel alal. „Tori merepromenaadi eskiis“ on koostatud KOKO Arhitektid OÜ poolt 2007. aastal. Eskiisiga nähakse ette paadisild jalakäijate sillast mere poole, graniitkivist kaldakindlustus mõlemal pool silda, istepingid, valgustus, haljastus ja mõned parkimiskohad. Seega erineb eskiisprojektiga pakutud lahendus mõnevõrra OÜ EstKONSULT koostatud projektist.

Rajatav Tori jõesadam asub Saaremaal Kuressaare linnas kinnistutel Tori jõgi (katastritunnus 34901:010:0585), Abaja tänav L2 (34901:014:0009) ja Kaluri tee L1 (34901:010:0496). Vahetult rajatavast sadamast põhjasuunas asub Lootsi tänav. Kinnistute omanik on Kuressaare linn.

Tori jõgi on Põduste jõe loodustekkeline suudmeharu ja ta on leitav kaartidelt aastast 1894. Jõgi on läbi aegade olnud kasutusel kohalike kalurite poolt ja selle kallastel hoitakse kalapaate (joonis 1). Jõe mõlemas servas on lautrikohad, mis on tänaseks osaliselt roostunud. Kaluri tee pool olev lautrikoht on ühtlasi üks Kuressaare linna sademeveekanalisatsiooni suublatest. Alal asub puidust jalakäijate sild. Tori jõe veepeegli pindala on u 0,6 ha.

Kinnistu Tori jõgi asub osaliselt Läänemere ranna ehituskeeluvööndis, mida Kuressaare linna ja Kaarma valla kontaktvööndi ühisplaneeringuga on vähendatud 10 meetrini, kuid kavandatav ehitustegevus jääb väljapoole ehituskeeluvööndit. Tori jõgi on veekoguna keskkonnaregistrisse kandmisel registrinumbriga VEE1700018. Seniste andmete kohaselt Tori jõe kaldal ehituskeeluvöönd, piiranguvöönd ja veekaitsevöönd puuduvad. Planeeritud lahendus ei ole vastuolus Tori 2a detailplaneeringuga (Kuressaare Linnavolikogu 22.03.2007 otsus nr 24).



Joonis 1 Tori jõgi on ka praegu kasutuses paatide randumiskohana.

Tori jõe paremal kaldal asuvad eramajad ja kortermajad. Kaluri tee L2 kinnistul hoonestus puudub. Jõe suudme juures tegutseb Kuressaare jahisadam. Jõe vasakule kaldale jääb nn Lipi laid (Tori Laid), mis vastavalt üldplaneeringule on Kuressaare mereäärne segahoonestusala. Laiu hoonestatud kinnistutel tegutsevad erinevad eraettevõtted.

1.3 Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Jõesadama rajamisel toimub vee erikasutus, mistõttu on jõesadama rajamiseks vajalik vee erikasutusluba Keskkonnaametilt. Ehituskaevikust eemaldatakse hinnanguliselt 300 m³ looduslikku pinnast. Kaitaguse täitematerjalina kasutatakse mineraalset täitepinnast (paemurdu, kruusa või liiva) umbes 493 m³. Betoonkai ja slipi aluse rajamiseks kasutatakse 258 m³ killustikku. Betoonkai ja slipi alla jääb 379 m² looduslikku maa- ja veepinda.

1.4 Tegevuse energiakasutus

Energiat kulutatakse peamiselt kütusena jõesadama rajamise etapis. Jõesadama kasutamise etapis projektiga energiakasutust ette ei nähta.

1.5 Tegevusega kaasnevatest tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Jõesadama ehitamise käigus on võimalik heljumi sattumine vette, mis võib häirida kalu kudeperioodil. Puuduvad andmed selle kohta, et pinnas jõesadama piirkonnas võiks olla reostunud, seega ei sattu eeldatavasti kaevaetõde käigus vette saasteaineid.

Ehitustehnika ja mootorpaadid põhjustavad õhuheitmete ja müra teket. Tekkiva õhusaaste kontsentratsioon on tõenäoliselt siiski väheoluline võrreldes sellega, et naaberkinnistule jääb Lootsi tänav, mis on oluline linnast väljasõidutee, millega kaasneb pidev liikluspõlv ja heitgaaside emissioon.

Mootorpaatide poolt tekitatav müra võib seoses väljaehitatud sadama sagedasema kasutusega mõnevõrra suureneda. Lähimad elamud asuvad rajatavast sadamast vaid u 15 m kaugusel (joonis 2). Tekitatav müra ei ole pidev ja väikeste mootorpaatide mootorite võimus ei ole kuigi suur. Seega võttes arvesse, et mootorpaadid sõidavad jõel ka praegu ning linnavalitsusele ei ole laekunud kaebusi Tori jõelt tuleneva häiriva müra kohta, võib eeldada, et jõesadama rajamisega müra piirkonnas oluliselt ei suurene, vaid jääb olemasolevale tasemele. Kui sadama rajamisega kaasneb siiski märgatav mürataseme tõus, tuleb võtta kasutusele meetmed, et vähendada müra levikut elamute suunas.

Jõesadama rajamise ja kasutamise käigus ei teki eeldatavasti olulisel määral vibratsiooni.

Kuna täiendavat valgustust jõesadama rajamise projektis ette nähtud ei ole, siis ei ole põhjust eeldada valgusreostuse teket. Samuti ei kaasne kavandatava tegevusega soojuse või kiirguse reostust ega lõhnaärringut.



Joonis 2 Rajatav jõesadam asub lähimatest elumajadest umbes 15 meetri kaugusel.

1.6 Tekkivad jäätmed ja nende käitlemine

Jõesadama rajamisel tekib eeldatavasti u 300 m³ jäätmeid (peamiselt pinnas). Pinnast kasutatakse maksimaalselt samal objektil haljastamiseks. Ülejäänud jäätmed käideldakse mujal vastavalt ehitusprojekti lisaks olevale jäätmekavale ja kehtivale jäätmehoolduseeskirjale.

Sadama kasutamisel tekkivate jäätmete kogumiseks tuleb sadamaalale paigutada jäätmekonteinerid.

1.7 Tegevusega kaasnevate avariiolekordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Jõesadama rajamisel võib leida aset avarii ehituseks kasutatava rasketehnikaga, kuid selle tõenäosus on väike.

Sadama kasutamise etapis on võimalik kütuse reostuse teke mootorpaatide kütusega varustamisel. Sellisel juhul on võimalik kogu kütusepaagi mahus naftasaaduste sattumine jõkke ja kandumine

veevooluga merre. Kütuse ümbervalamine ei tohi toimuda vee või loodusliku pinnase kohal. Sadamas peavad olema olemas vahendid võimaliku õlireostuse kokku kogumiseks ja likvideerimiseks.

1.8 Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide oht teaduslike andmete alusel

Jõesadama rajamise ja kasutamisega seoses ei ole suurõnnetuste või katastroofide oht tõenäoline. Rajatav betoonkai toimib vähesel määral võimaliku üleujutuse tõkkena.

2 Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

2.1 Olemasolev ja planeeritav maakasutus ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Kavandatav Tori jõesadam paikneb Kuressaare linnas tiheasustusalal. Sadam jääb transpordimaa sihtotstarbega kinnistutele Abaja tänav L2 (katastritunnus 34901:014:0009) ja Kaluri tee L1 (34901:010:0496) ning veekogude maa sihtotstarbega kinnistule Tori jõgi (34901:010:0585).

Jõesadamaga piirnevad kinnistud on transpordimaa, üldkasutatava maa ja elamumaa sihtotstarbega. Sadamaala on ka praegu paatide randumiskohana kasutuses.

Ehitusaluste kinnistute maakasutuse sihtotstarvet tuleb osaliselt muuta tootmiskaaks, kuna kavandatav jõesadam on kalamajanduse ehitise. Füüsiliselt ei ole siiski ette näha olulist mõju maakasutusele.

2.2 Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisevõime

Alal ei esine olulisi loodusvarasid peale vee-elustiku. Põduste jõkke tõuseb kevadel kudema olulisel määral kala (haug, särg jt). Kui kevadel kalade kudeajal ehitustöid ei tehta, siis ei kahjusta tegevus tõenäoliselt oluliselt vee-elustikku.

Naaberkinnistu Kaluri tee 6 on keskkonnaregistris registreeritud põhja-nahkhiire leiukohana (2013. a). Põhja-nahkhiir kuulub II kaitsekategooriasse, mis tähendab, et isendeid ei tohi tahtlikult surmata, püüda ega häirida paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise või rände ajal. Ehitustööde tegemisel väljaspool nahkhiirte paljunemise aega ei tohiks kavandatav tegevus nahkhiire isendeid oluliselt häirida.

2.3 Keskkonna vastupanuvõime lähtuvalt märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kinnistud ei asu looduskaitsealal ega Natura 2000 alal. Rajatav sadam jääb Lääne-Eesti saarestiku biosfääri kaitsealasse. Jõesadamast linnulennult umbes 400 m kaugusele edelasse jääb Kuressaare lahe hoiuala. Hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide - laiade madalate lahtede (1160), väikesaarte ning laidude (1620) ning nõukogu

direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse.

Idasuunas u 480 m kaugusele jääb kaitsealune Kuressaare lossipark. Tegemist on 1864. aastal rajatud liigirikka hooldatud pargiga, mis ümbritseb Kuressaare kindlust ja vallikraavi.

Jõesadama tarbeks on kavas rajada 88 m pikkune betoonkai ja slipp Tori jõe kaldale, mistõttu likvideeritakse pöördumatult vastavas ulatuses looduslik kaldakooslus. Mujal ja muus osas Tori jõe kallast ei muudeta.

Kinnistutel ei ole teadaolevalt õigusaktidega kehtestatud nõudeid ületatud.

Pärandkultuuriobjekte jõesadama kinnistutel ei asu. Sadamast u 70 m kirdesse jääb ehitismälestis Lootsi tn 14 (elumaja). Kogu jõesadam jääb Kuressaare vanalinna muinsuskaitseala kaitsevööndisse. Sadama projekt ei näe ette vaateid kahjustavaid kõrgemaid ehitisi. Jõesadama rajamisega seoses ei ole tõenäoline negatiivse mõju avaldumine vanalinna muinsuskaitseala kaitsevööndile, kultuurimälestistele ega ka ümberkaudsetele kinnistutele.

2.4 Inimeste tervis, heaolu ja elanikkond

Kavandatav jõesadam ei mõjuta eeldatavasti inimeste tervist ega üldisemalt elanikkonda. Kuna jõesadam jääb kõigest 15 m kaugusele lähimast elamust, siis on võimalik ebasoovitatav mõju elanike heaolule mootorpaatide poolt tekitatava müra näol. Kui sadama rajamisega kaasneb märgatav mürataseme tõus, tuleb võtta kasutusele meetmed, et vähendada müra levikut elamute suunas.

3 Hinnang keskkonnamõju olulisusele

3.1 Mõju suurus

Tuvastatud mõjusid – ehitustegevuse käigus vette kanduv hõljum, mõju kalade kudemisele, mootorpaatide müra ja mõju nahkhiirte isenditele - ei ole olemasolevate andmete põhjal võimalik kvantitatiivselt hinnata. Ainsana on teada tekkivate jäätmete kogus (u 300 m³ peamiselt pinnasejätmeid).

3.2 Mõjuala ulatus

Mõjuala ulatub tõenäoliselt mitte rohkem kui 100 m kaugusele, kusjuures eelkõige on mõjutatud vee-elustik. Müra võib eeldatavasti mõjutada vaid 3-4 lähima elamu elanikke.

3.3 Mõju ilmnemise tõenäosus

Heljumi kandumine vette ehitustegevuse käigus on tõenäoline. Mõju kalade kudemise edukusele on tõenäoline vaid siis, kuid ehitustöid tehakse kudemisperioodil. Mootorpaatide müra intensiivsemaks muutumine on samuti tõenäoline. Ebasoodne mõju nahkhiirtele on tõenäolisem, kui ehitustöid tehakse paljunemisperioodil.

3.4 Mõju tugevus, kestus, sagedus ja pöördumus

Avalduvad mõjud ei ole eeldatavasti tugevad. Pöördumatu mõju avaldub vaid kaldakooslusele seoses selle asendamisega betoonkaiga. Heljumi tekke võimalus esineb ehitusperioodi jooksul. Häiriv müra võib esineda vaid sellel ajal, kui paadiga sadamasse või sadamast välja sõidetakse, seega pole tegemist pideva müraga.

3.5 Piiriülene mõju

Piiriülene mõju puudub.

3.6 *Mõju Natura 2000 võrgustiku alale*

Jõesadama territoorium jääb väljapoole kaitstavaid loodusobjekte ja siin puuduvad teadaolevad kaitsealuste liikide leiukohad. Lähim Natura-ala on Kuressaare lahe hoiuala, mis jääb linnulennult u 400 m kaugusele. Olulise negatiivse mõju avaldumine kaitstavatele loodusobjektidele ja Natura 2000 võrgustiku aladele on ebatõenäoline.

3.7 *Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega*

Eelhinnangu käigus ei ole tuvastatud koosmõju teiste piirkonnas toimuvate või planeeritavate tegevustega.

3.8 *Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused*

Ebasoodsa mõju ennetamiseks ja leevendamiseks tuleb ette näha järgmised meetmed:

- hoiduda ehitustöödest nahkhiirte paljunemisperioodil maist kuni juuli lõpuni ja kalade kudeperioodil 1. märtsist kuni 31. maini;
- ehitustööd viia läbi madala veeseisu ajal, peatada tööd vihmaperioodil ning vajadusel kasutada täiendavaid meetmeid heljumi vette sattumise vältimiseks või selle leviku piiramiseks (nt kaitseekraan);
- mürahäiringu ilmnemisel sadama kasutamise etapis võtta kasutusele meetmed, et vähendada müra levikut elamute suunas;
- sadama kasutamisel tekkivate jäätmete kogumiseks paigutada sadamaalale jäätmekonteinerid;
- varustada sadam vajalike vahenditega võimaliku õlireostuse kokku kogumiseks ja likvideerimiseks.

4 *Asjaomaste asutuste seisukohad*

KMH eelhinnang esitati seisukoha andmiseks 08.11.2017 kirjaga nr 8-2.1/1395-1 Keskkonnaametile ja Muinsuskaitseametile.

Keskkonnaamet tegi oma 23.11.2017 kirjaga nr 6-3/17/12742-2 ettepanku täiendada eelhinnangut vastavalt keskkonnaministri 16.08.2017. a määrusele nr 31. Samuti soovitas Keskkonnaamet muuta eelhinnangu andmise aluseks olevad sätteid, korrigeerida eelhinnangut seoses puurkaevu sanitaarkaitseala tegelikule asukohale ning tõi välja, et Tori jõgi on veekoguna keskkonnaregistrisse kandmisel.

Keskkonnaregistris on ekslikult märgitud puurkaevu PRK0008649 asukohaks Kaluri tee L2 kinnistu ja selle 50 m sanitaarkaitseala ulatub kavandatava jõesadama territooriumile. Sanitaarkaitseala seab piirangud majandustegevusele. Nimetatud puurkaev asub tegelikult Lootsi tn 19 kinnistul ja vastav ettepanek kande parandamiseks on Keskkonnaregistri pidajale tehtud.

Linnavalitsus täiendas eelhinnangut ja esitas selle Keskkonnaametile uuesti arvamuse avaldamiseks 06.12.2017 kirjaga nr 8-2.1/1395-3. Keskkonnaamet nõustus oma 12.12.2017 vastuskirjas nr 6-3/17/12742-4, et kavandatav tegevus ei avalda eeldatavalt olulist keskkonnamõju ja ei ole vajadust algatada keskkonnamõju hindamist.

Muinsuskaitseamet tegi oma 04.01.2018 kirjaga 1.1-7/3172-1 ettepaneku täiendada Tori paadisadama kai tarandite põhiprojekti seletuskirja (ala asumine muinsuskaitseala kaitsevööndis, tegutsemine arheoloogilise kultuurikihi avastamise korral kaevetööde käigus) ning leidis samuti, et keskkonnamõju hindamise algatamiseks puudub vajadus.

5 Eelhindangu järelendus

Eelhindangu käigus tuvastati järgmised võimalikud keskkonnamõjud: ehitustegevuse käigus vette kanduv hõljum, mõju kalade kudemisele, mootorpaatide müra ja mõju nahkhiirte isenditele.

Nimetatud mõjusid on võimalik erinevate meetmetega leevendada või vältida.

Seega võib eelhindamise tulemusena järelendada, et Tori jõesadama rajamisega ja kasutamisega tõenäoliselt ei kaasne olulist keskkonnamõju ja keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik.

Eelhindangu koostas Katrin Koppel, Saaremaa Vallavalitsuse jäätmete peaspetsialist